

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Тема 7

ПИТАННЯ ТЕМИ 7

- **Поняття собівартості.**
- **Класифікація витрат і структура собівартості**
- **Основні методи розрахунку собівартості продукції**
- **Шляхи зниження собівартості продукції**
- **Методика розрахунку критичного обсягу продажів**

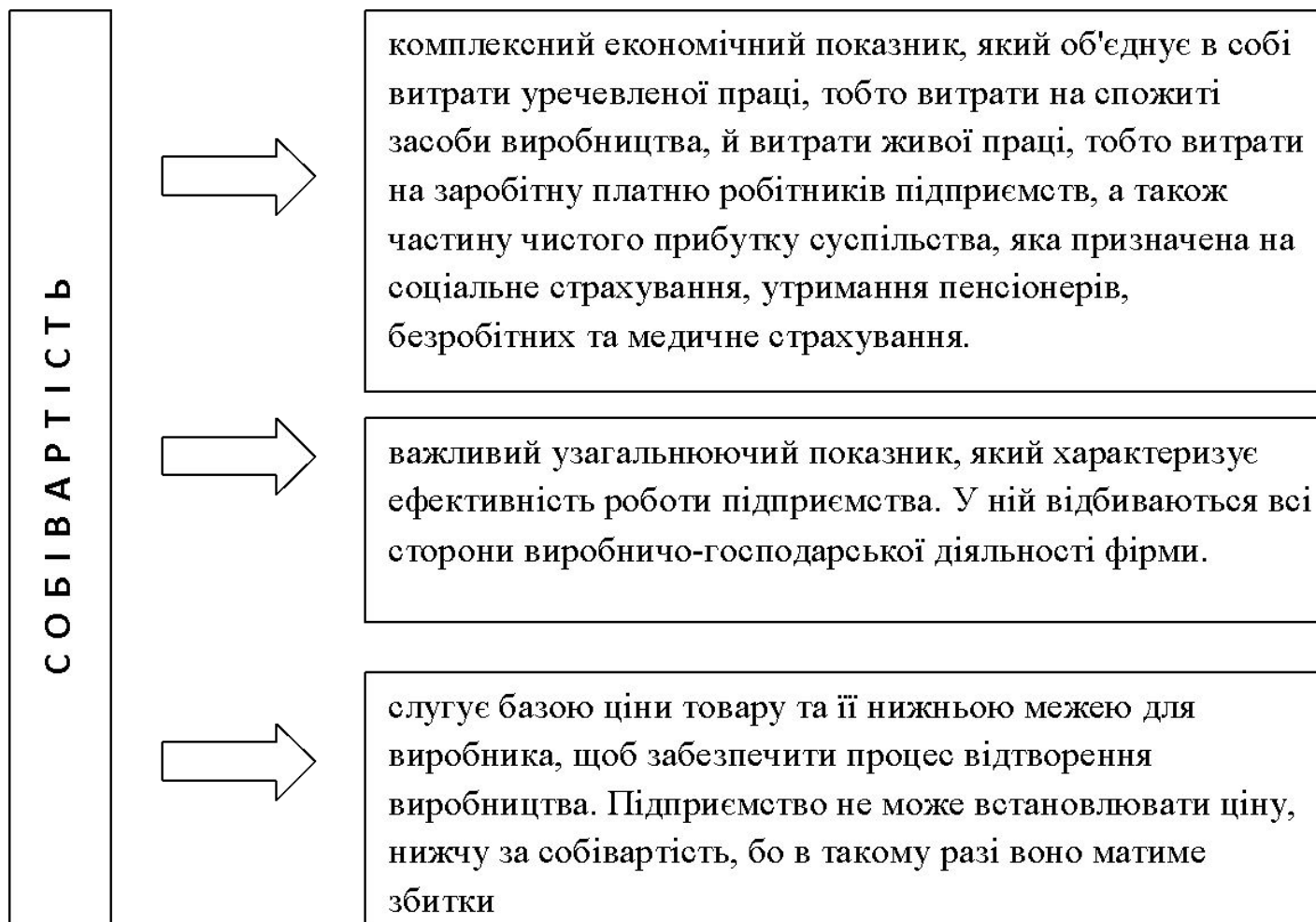

1. ПОНЯТТЯ СОБІВАРТОСТІ

- Собівартість продукції — це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції.
- Собівартість продукції як економічна категорія є грошовим виразом витрат на виробництво та реалізацію продукції.

1. ПОНЯТТЯ СОБІВАРТОСТІ

1. ПОНЯТТЯ СОБІВАРТОСТІ

- Собівартість продукції як грошовий вираз витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції характеризує ефективність усього процесу виробництва на підприємстві, тому що цей показник відображає:
  - — рівень організації виробничого процесу;
  - — продуктивність праці;
  - — технічний рівень.

До виробничої собівартості продукції

1. Прямі матеріальні витрати, до складу яких включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу виробленої продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта

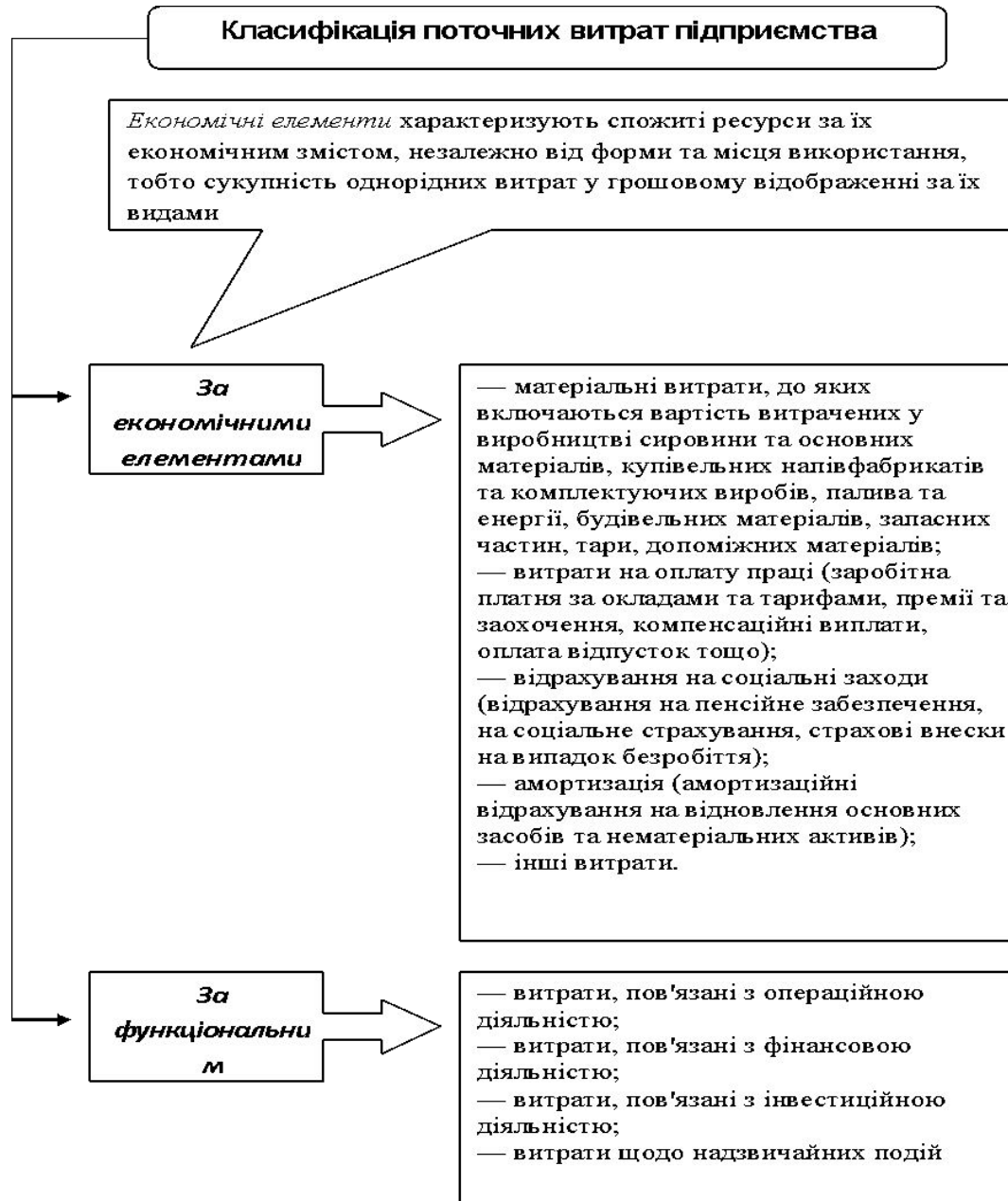
2. Прямі витрати на оплату праці, до складу яких включається заробітна платня та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат:

3. Інші прямі витрати включають всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і пайових паїв, амортизація тощо;

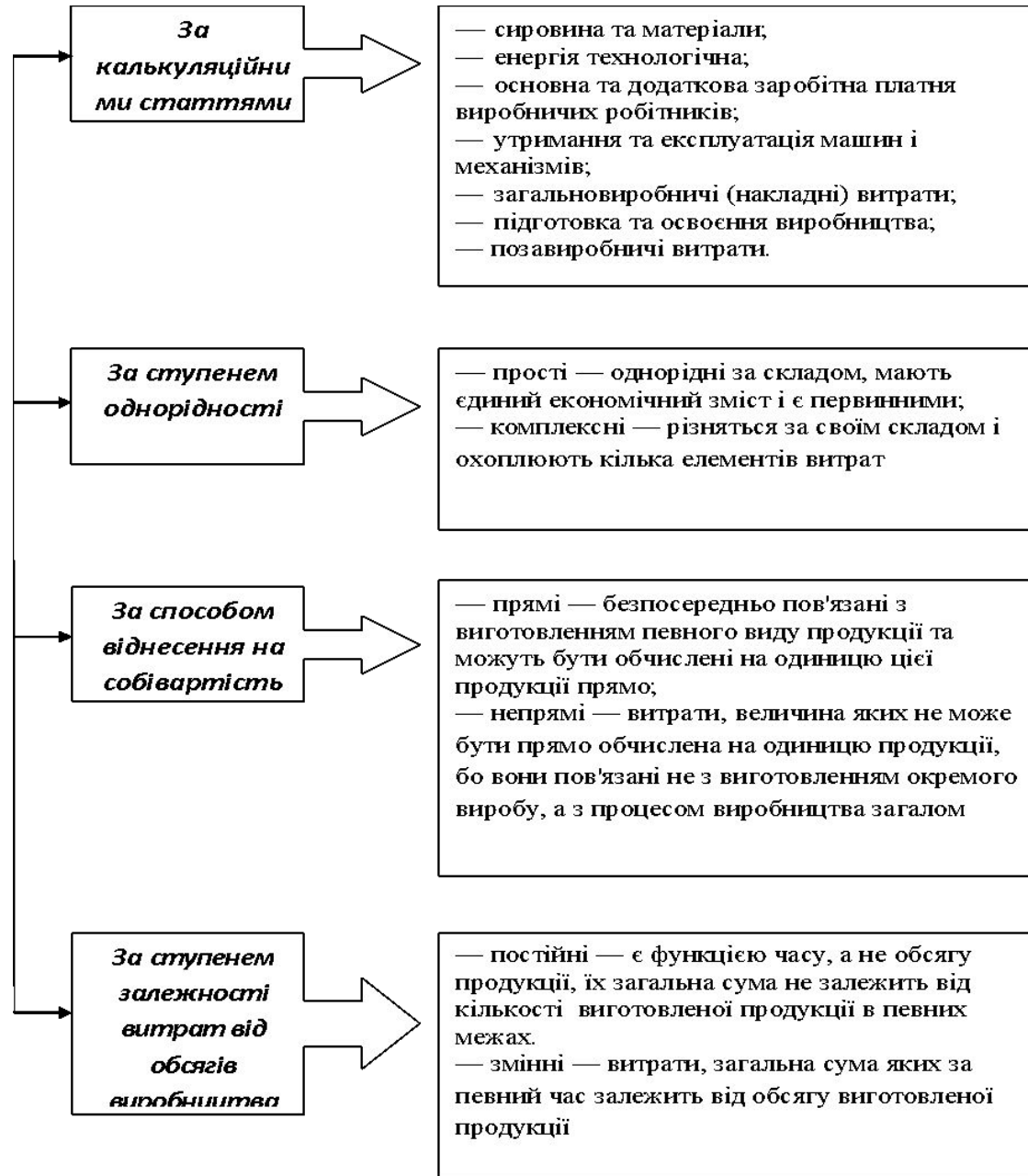
4. Загальновиробничі витрати включають витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо); амортизація основних фондів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення; витрати на вдосконалення технології й організації виробництва; витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інше утримання виробничих приміщень; витрати на обслуговування виробничого процесу; на охорону праці, техніку безпеки та охорону навколишнього середовища тощо.

2. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ І СТРУКТУРА СОБІВАРТОСТІ

2. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ І СТРУКТУРА СОБІВАРТОСТІ

3. ОСНОВНІ МЕТОДИ РОЗРАХУНКУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

- ▣ **Позамовний метод** застосовується найчастіше в індивідуальному і дрібносерійному виробництві, а також для калькулювання собівартості робіт ремонтного й експериментального характеру. Метод цей полягає в тому, що витрати на виробництво враховуються по замовленням на виріб чи на групу виробів. Фактична собівартість замовлення визначається по закінченні виготовлення виробів чи робіт, що відносяться до цього замовлення, шляхом підсумовування усіх витрат по даному замовленню.
- ▣ **Попередільний метод** калькулювання собівартості знаходить застосування в масовому виробництві з коротким, але закінченим технологічним циклом. Продукція, що випускається підприємством, однорідна по вихідному матеріалу і характеру обробки. Облік витрат при цьому методі здійснюється по стадіях (фазам) виробничого процесу.
- ▣ **Нормативний метод** обліку і калькулювання є найбільш прогресивним, тому що дозволяє вести повсякденний контроль за ходом виробничого процесу, за виконанням завдань по зниженню собівартості продукції. В цьому випадку витрати на виробництво підрозділяються на дві частини: витрати в межах норм і відхилення від норм витрат.

4. Шляхи зниження собівартості продукції

З усього різноманіття факторів, що впливають на техніко-економічні показники, до укрупнених груп можна віднести:

- - **підвищення технічного рівня виробництва;**
- - **поліпшення організації виробництва.**

Підвищення технічного рівня - процес удосконалення технічної бази, ріст рівня якої досягається в результаті:

- - удосконалювання засобів праці (упровадження прогресивної техніки, підвищення частки удосконаленого устаткування), предметів праці (застосування прогресивних видів сировини, матеріалів, енергоносіїв);
- - раціонального використання сировини, матеріалів;
- - механізації й автоматизації виробничих процесів.

Удосконалювання організації виробництва і праці. Ця група факторів впливає на зниження собівартості в результаті спеціалізації виробництва, удосконалювання організації праці й управління виробництвом, поліпшення матеріально-технічного постачання і побуту, ефективного використання часу робочих, скорочення зайвих витрат.

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

- Головний факторний ланцюжок, що формує прибуток і враховує витрати на виробництво продукції, виглядає таким чином:
- **Витрати -> Обсяг -> Прибуток.**
- Це завдання вирішується на основі організації обліку витрат за системою "директ-костинг" і включає аналіз "витрати-обсяг-прибуток" (cost - volume - profit (CVP)).

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

- Основна форма аналізу CVR - аналіз беззбитковості, що є особливо корисно, коли підприємство передбачає розширення виробничої діяльності і збільшення обсягу продажів.
- Аналіз беззбитковості описує співвідношення постійних і змінних витрат і прибутку.
- До **змінних** належать витрати, величина яких змінюється зі зміною обсягів виробництва: витрати на сировину і матеріали; заробітна плата основних виробничих робітників; паливо й енергія на технологічні цілі та інші витрати.
- До **постійних** належать витрати, величина яких не змінюється зі зміною обсягів виробництва, наприклад, орендна плата, відсотки за користування кредитом, деякі види заробітної плати керівників підприємства та інші витрати.

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

$$\text{ЧП} = Q(P - V) - F,$$

де

- ЧП- чистий прибуток;
- Q - кількість проданих виробів;
- P- ціна за одиницю проданого товару;
- V - величина змінних витрат на одиницю проданого товару;
- F- загальна сума постійних витрат

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

$$Q^* = \frac{F}{(P - V)}$$

де

- де Q^* - кількість виробленої продукції, при якій прибуток підприємства дорівнює нулю. Це рівняння використовують для визначення обсягу виробництва, що забезпечує беззбиткову діяльність підприємства.

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

Рис. 7.1. Графік беззбитковості (лінійний)

5. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ КРИТИЧНОГО ОБСЯГУ ПРОДАЖІВ

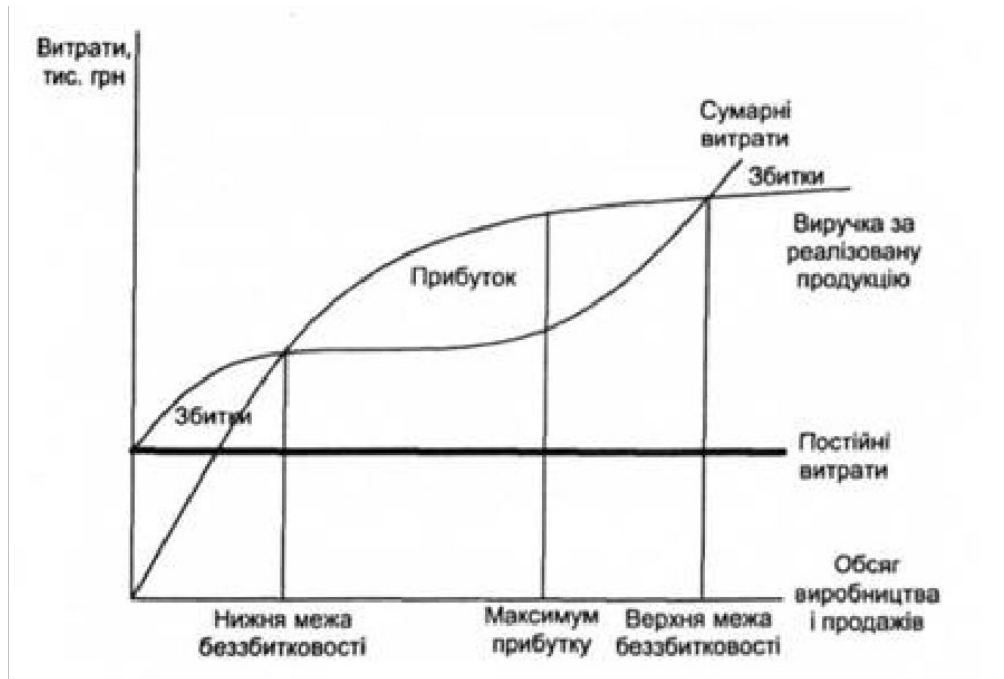

Рис. 7.2. Графік беззбитковості (нелінійний)

